

N:o 35.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående mosaiske trosbekännares fattigvård; gifven Stockholms slott den 10 februari 1899.

Under återopande af hvad bilagda utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag innehåller, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att medgifva, att hvad i allmänhet är stadgadt angående fattigvård må gälla äfven i fråga om mosaisk trosbekännare.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts,

Min Allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Nils Claëson.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kongl. Höghet Kronprinsen Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 10 februari 1899.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Statsråden: herr friherre ÅKERHIELM,
          WIKBLAD,
          friherre RAPPE,
          ANERSTEDT,
          VON KRUSENSTJERNA,
          grefve WACHTMEISTER,
          CLAËSON,
          DYRSSEN.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Claëson yttrade:

>I nådiga förordningen den 30 juni 1838 angående mosaiske trosbekännares skyldigheter och rättigheter här i riket föreskrifves i 2 §, bland annat, att mosaiske trosbekännare böra ensamme underhålla fattiga af deras egen trosbekännelse, utan att därför kunna undandraga sig andel, enligt gällande grunder, i afgifter till allmänna fattigvården i den församling, inom hvars område de äro boende eller ega fastighet.

Uti underdånig ansökning den 25 januari 1897 har mosaiska församlingen i Göteborg anhållit, antingen att Kongl. Maj:t täcktes förklara,

att hvad i berörda § af nämnda förordning stadgades rörande mosaiske trosbekännares skyldighet att ensamme underhålla fattiga af deras egen trosbekännelse upphört att gälla, eller ock att, i fall Kongl. Maj:t icke skulle pröfva lagligt meddela en dylik förklaring, Kongl. Maj:t måtte förordna att stadgandet icke vidare skulle tillämpas.

Till stöd för berörda framställning har af församlingen hufvudsakligen anförts, att, då ifrågavarande förordning utfärdades, någon ordnad fattigvårdslag i Sverige, såsom känt vore, icke funnits. Skyldigheten för häradet eller socknen att underhålla sina fattiga omförmäldes först i 1686 års kyrkolag (kap. 28 § 5) och deraf hade, enligt församlingens förmenande, blifvit en följd, att fattigvården ansetts tillhöra icke den verldsliga, utan den kyrkliga kommunen. I denna omständighet ville församlingen ock söka förklaringen dertill att uti ifrågavarande förordning, i sammanhang med förbud för mosaiske trosbekännare att taga någon som helst befattning med kyrko- och undervisningsärenden, stadgades skyldighet för dem att ensamme underhålla fattiga af deras egen trosbekännelse.

Sedan fattigvården stälts på ordnad fot genom nådiga förordningarna den 25 maj 1847, den 13 juli 1853 och den 9 juni 1871 samt fattigvården derigenom från att vara en kyrklig angelägenhet öfvergått till en den verldsliga kommunen åliggande skyldighet, kunde det, fortsätter församlingen, med fog ifrågasättas, huruvida icke skyldigheten för mosaiske trosbekännare att ensamme underhålla sina egna fattiga måste anses hafva upphört, i synnerhet som dels uti ingresserna till samtliga sistberörda fattigvårdsförordningar stadgats, att alla mot dem stridande föreskrifter upphäfts, dels ock i de nya ordningar, Kongl. Maj:t den 12 juli 1882 och den 26 januari 1883 fastställt för mosaiska församlingarna i Stockholm och Göteborg, icke omförmäldes någon obligatorisk fattigvårdsskyldighet för församlingarna.

Vid uppkomna tvister angående skyldighet för mosaisk församling att bekosta fattigvård för medlem af församlingen hade visserligen hos de myndigheter, som hade att tillämpa ifrågavarande stadgande, olika meningar yppats, huruvida detsamma vore gällande eller icke, men såväl kamrarrätten som högsta domstolen hade i flera af församlingen omförmälda mål, senast i ett af högsta domstolen den 15 januari 1896 afgjort, ansett mosaisk församling fortfarande hafva ifrågavarande fattigförsörjningskyldighet.

Men icke blott ur formell utan jemväl ur real synpunkt ansåge församlingen goda skäl tala för bifall till ansökningen. Det torde nemligen knappast vara öfverensstämmande med nutidens humanitära åsigter samt med den jemlikhetsställning, som här i Sverige af lagstiftaren välvilligt

inrymts åt främmande trosbekännare, att en viss grupp af desse, ehuru liksom landets öfriga inbyggare skyldig att deltaga i utgifterna för den allmänna fattigvården, derutöfver skulle vara underkastad en särskild börda, från hvilken andra främmande trosbekännare vore befriade. Skälet hvarför man önskade, att nämnda börda måtte blifva aflyftad, vore i främsta rummet ingalunda af ekonomisk art, ehuru väl fattigförsörjnings-skyldigheten i synnerhet för smärre mosaiska församlingar ofta kunde blifva ganska betungande, utan det hufvudsakliga skälet dertill vore, att det kändes nedtryckande och icke öfverensstämmande med den sanna frihetens grunder att uti ifrågavarande afseende en undantagslagstiftning skulle råda för mosaiske trosbekännare. Dertill konnne ock, att, då en del medlemmar af mosaiska församlingar vore boende å helt andra orter än der vederbörande församlingar hade sitt säte, svårigheterna och oegentligheterna för församlingens fattigvård i hög grad ökades, helst de å aflägsen ort boende fattige af lätt insedda skäl icke kunde vara föremål för den vid en sund fattigvård nödiga tillsynen. Afskaffandet af den obligatoriska fattigförsörjningsskyldigheten skulle, enligt sökande församlingens åsigt, icke i något hänseende hafva menlig inverkan, i det att den frivilliga fattigvård, som sedan årtionden tillbaka utöfvats inom de mosaiska församlingarna, allt fortfarande skulle komma att så handhafvas, att det endast skulle blifva i sällsynta undantagsfall, som den allmänna fattigvården skulle betungas af mosaiske trosbekännare.

Öfver berörda framställning, i hvilken jemväl de mosaiska församlingarna i Stockholm, Norrköping, Kalmar, Oscarshamn, Karlskrona, Malmö och Sundsvall instämt, hafva öfverståthållareembetet samt Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus, Östergötlands, Kalmar, Blekinge, Malmö och Vesternorrlands län äfvensom kammarrätten afgifvit infortrade underdåniga utlåtanden.

Bland dessa myndigheter hafva Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands, Kalmar och Vesternorrlands län, sistnämnda myndighet under förutsättning att berörda stadgande i § 2 af nådiga förordningen den 30 juni 1838 ännu vore gällande, tillstyrkt den ifrågasatta lagförändringen såsom billig och befogad. Öfverståthållareembetet anser stadgandet hafva på grund af nådiga förordningarna om fattigvården den 25 maj 1847, den 13 juli 1853 och den 9 juni 1871 upphört att gälla, hvadan och då något skäl numera icke förefunnes att hålla ifrågakomna, enligt högre myndigheters åsigt, fortfarande gällande skyldighet vid makt, öfverståthållareembetet hemställer, att Eders Kongl. Maj:t täcktes i nåder låta en sådan förklaring komma till stånd, som i den underdåniga framställningen afsåges. Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län har

öfverlemnadt och dervid förklaradt sig instämman uti yttranden, som i ärendet afgifvits af fattigvårdsstyrelsen och magistraten i Göteborg, hvilka såsom sin åsigt uttalat, fattigvårdsstyrelsen, att den underdåniga framställningen borde bifallas på det sätt, att 2 § i förordningen den 30 juni 1838, i hvad den afsåge mosaiske trosbekännares fattigförsörjningsskyldighet, förklarades endast böra tillämpas i fråga om behof af fattigvård för mosaiske trosbekännare, som icke vunnit svensk medborgarrätt, samt magistraten, att berörda lagrum, i hvad det afsåge mosaiske trosbekännares skyldighet att ensamme underhålla fattiga af deras egen trosbekännelse, borde förklaras icke vara tillämpligt på fattige mosaiske trosbekännare, som vore svenske medborgare.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge län, som anser det vara allenast en gärd af rättvisa och billighet, om mosaiske trosbekännare, som enligt den om fattigvården i riket gällande förordning hade skyldighet att bidra till den allmänna fattigvården inom de kommuner, som de tillhörde, blefve befriade från att ensamme bekosta fattigvård för egna trosförvandter, tillstyrker, att framställningen må röna det afseende, att Kongl. Maj:tt måtte vidtaga åtgärd för att bereda mosaiske trosbekännare befrielse från den dem nu åliggande skyldighet att ensamme försörja sina trosförvandter samt rätt för dem att, i enlighet med gällande fattigvårdsförordning för riket, komma i åtnjutande af den fattigvård, som tillkomme en hvar svensk undersåte. För sådant ändamål och då rätten till lagstiftning om fattigvård grundlagsenligt icke tillkomme Kongl. Maj:tt utan i förening med Riksdagen, ansåge Kongl. Maj:ts befallningshafvande denna åtgärd böra föranleda en nådig proposition i ämnet till Riksdagen. Jemväl Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län anser giltig grund numera icke förefinnas därför att mosaiske trosbekännare skola med afseende på skyldigheten att underhålla fattiga af deras egen bekännelse vara ställda olika mot andra främmande trosbekännare, och tillstyrker fördens skull upphäfvande af hvad härom finnes stadgadt. En dylik lagförändring skulle dessutom, enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förmenande, icke i nämnvärd mån inverka på den allmänna fattigvårdens utgifter, eftersom mosaiska församlingars skyldighet att underhålla sina fattiga icke torde kunna utsträckas längre än beträffande medlemmar af församlingarna, och flertalet af de mosaiske trosbekännare, som fölle fattigvården till last, ej torde befinnas vara att som sådana medlemmar anse.

Slutligen har kanmarrätten i sitt afgifna utlåtande anført, att den ansåge det ifrågavarande stadgandet i 1838 års förordning, för hvars bibehållande numera ej torde finnas giltig grund, böra upphävas, helst an-

ledning saknades att befara, att derigenom kommunernas fattigvårdstunga skulle komma att i nämnvärd mån ökas, och tillstyrkte kammarrätten därför bifall till den underdåniga framställningen. Den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län gjorda erinran ansåge kammarrätten desto mindre böra förtjena afseende, som det ifrågavarande stadgandet i 1838 års förordning hittills ansetts ega tillämpning i fråga om fattigvård allenast åt sådana mosaiske trosbekännare, hvilka varit medlemmar af mosaisk församling här i riket, men icke beträffande fattigvård åt församlingarna icke tillhörande mosaiske trosbekännare, som ej varit svenske medborgare, såsom framginge, bland annat, af två särskilda mål, omförmälda i tidskriften Nytt juridiskt arkiv för år 1888 sid. 544 och för år 1891 sid. 33.

På de i ärendet anförda skäl finner jag det vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att den mosaiske trosbekännare enligt 2 § i förordningen den 30 juni 1838 åliggande särskilda skyldighet att ensamme underhålla fattiga af deras egen trosbekännelse upphäfves, så att mosaiske trosbekännarne härutinnan blifva likställda med öfriga inbyggare i riket. Det tillkommer emellertid icke mig, utan statsrådet och chefen för civildepartementet att föreslå någon ändring i nämnda förordning. Innan en sådan ändring ifrågasättes, torde det dock, med hänsyn dertill att ett upphäfvande af nämnda bestämmelse berör frågan om kommunernas åliggande i fattigvårdsafseende, vara erforderligt att inhemta Riksdagens yttrande, huruvida Riksdagen medgifver, att hvad i allmänhet är stadgadt angående fattigvård må gälla äfven i fråga om mosaisk trosbekännare.»

Chefen för civildepartementet, statsrådet von Krusenstjerna yttrade:

»Lika med chefen för ecklesiastikdepartementet finner jag det rättvist och billigt, att mosaiske trosbekännarne i riket varda befriade från den dem åliggande skyldighet att ensamme underhålla sina fattiga. Äfvenledes är jag ense med bemälda departementschef derom att, innan någon ändring af omförmälda bestämmelse föreslås, bör af Riksdagen äskas ett medgifvande af det innehåll, som departementschefen ifrågasatt. Lemnas ett sådant medgifvande, är jag för min del beredd att föreslå Kongl. Maj:t att upphäfva omförmälda bestämmelse i 1838 års förordning.»

Härefter yttrade statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet:

»På grund af hvad i ärendet förekommit hemställer jag i underdånighet, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att medgifva, att hvad i allmänhet är stadgadt angående fattigvård må gälla äfven i fråga om mosaisk trosbekännare.»

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Kongl. Höghet Kronprinsen Regenten lemna bifall; och skulle proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Gustaf Norström.
